

optochten nog heden achter de Javaansche vorsten aangedragen wordt. Het was van glanzende gele zijde vervaardigd en dwong eerbied af. Zoo is het begrijpelijk, waarom de heilige vijgeboom met een zonnescherm gekroond wordt voorgesteld. — Ook als een in het wild groeiende plant trof ik de *Alocasia* een enkele maal afgebeeld aan.

Wat het aantal op de Boroboedoer afgebeelde plantensoorten betreft, zoo weet ik heel goed slechts een klein gedeelte er van terecht te hebben kunnen brengen. Doch dit weinige was voor mij des te loonender, omdat behalve de louter systematische naamsbepaling daarmee ook nog aanvankelijk niet vermoede uitkomsten op cultuurhistorisch gebied verkregen werden. Ongetwijfeld zijn in dit opzicht bij een dieper gaand onderzoek nog meer resultaten te verwachten. Ook is het duidelijk geworden van welk een groot belang de kennis van het leven der hedendaagsche bevolking van Java is en hoe het ons slechts met deze wetenschap als uitgangspunt mogelijk was verschillende duistere punten op te helderen. Indien men ook eens op deze wijze het op de reliefs afgebeelde huisraad, de wapens, de muziekinstrumenten, voorts de kleeding, de dansen, enz. bestudeerde en alles zou kunnen vergelijken met de hedendaagsche Javaansche zeden en gewoonten, zou ongetwijfeld nog een reeks van belangrijke bijzonderheden te putten zijn uit de afbeeldingen op de reliefs van de Boroboedoer.

Weenen, 1931.

H. CAMMERLOHER

DE VISCHKAT, FELIS VIVERRINA

De „vierde” soort van het katten-geslacht van Java. Wel is ze in grootte de „derde”, volgend namelijk op den panter, maar ze is toch zoowel de zeldzaamste, minst bekende, alsook het laatst ontdekte soort. Er is van deze zeer mooie kat zóó weinig (van Java) bekend, dat we hem hier gerust „volledig” kunnen behandelen, zonder te hoeven vreezen te veel ruimte in beslag te nemen.

De soort werd dan op Java pas ontdekt in 1908 door M. BARTELS Sr., die allereerst een oude huid aantrof bij een looier te Batavia en vervolgens nog een versche verkreeg door bemiddeling van Dr P. N. VAN KAMPEN. Een kort bericht hierover is verschenen in Bull. Dép. Agr. Ind. Néerl., XX, 1908, p. 14, vormende (buiten een al even korte aanteekening van ondergeteekende in Tectona, XIX, 1926, p. 56) de geheele Java-literatuur over de soort!

Sindsdien zijn mij de volgende vindplaatsen op Java bekend geworden: Batavia (Javastraat!, September 1925), Kampoeng Boegis in Krawang (BARTELS, 1908), „Cheribon” (Naturaliënhandel Menden, 1928) en Semarang (bij den Schouwburg en het Station van de N. I. S.!, Augustus 1925). Reeds BARTELS vernam intusschen van visschers, dat het dier in de moerassige kuststrook van Krawang een „allgemein bekende Erscheinung” was. Ik vernam verder, dat het dier wel eens wordt gevangen in de sèro's, waaruit het dan blijkbaar getracht heeft de visch te stelen. Als inlandsche namen noteerde ik: g o g o r, m a t j a n - b a t o e, o e t j i n g m è m è n g.

Van de leefwijze op Java kunnen we niets méér zeggen dan dat het dier de moerassige noordelijke kuststrook van West-Java bewoont en zich geheel of

voornamelijk voedt met *visch*. Vinden we in de Duitsche literatuur het dier (van buiten Java) meestal besproken onder den naam „Tüpfelkatze” (naar de over de grauwgrijze romp verspreide donkere vlekken), in de Engelsche literatuur is de algemeene naam zeer typeerend „Fishing-cat”.

Een afbeelding van een Javaansch exemplaar was tot heden nog niet gegeven. Een zeer goed, door den heer FRANCK opgezet exemplaar (afkomstig van Menden) is te zien in het Zoölogisch Museum te Buitenzorg, een zeer slecht opgezet stuk in de etalage van een looierszaak te Batavia. Nog herinner ik me in 1920 in KOMMER's Dierentuin te Soerabaja minstens 3 levende exemplaren bijeen te hebben gezien, die zeer wild bliezen, maar ik verzuimde toen nog te trachten gegevens omtrent die dieren te verzamelen.

Zijn we hiermede nu reeds aan het einde van onze Java-kennis van het dier gekomen, iets méér is er nog wel bekend van het zelfde dier van buiten Java. Ja, zelfs vinden we er in BREHM (Saüget., III, 1920, Taf. Raubt. V, fig. 6) een zeer goede foto van en een tweede afbeelding in het populaire werk „The living Animals of the World”, I, p. 54.

De vischkat, *Felis viverrina*. Naar een exemplaar uit het Cheribonsche.

Van Sumatra, Borneo of eenig ander eiland in onzen Archipel is de soort niet bekend. Ook van Malakka vind ik ze niet dan uiterst terloops vermeld (SWINHOE, Proc. Zool. Soc., 1862, p. 353), doch *niet* in de Overzichtslijst (zonder commentaren) van de zoogdieren van dit schiereiland door KLOSS (1908), zoodat we het best doen ook daar de soort afwezig te achten. Wèl echter wordt ze met zekerheid opgegeven van Centraal Siam (GYLDENSTOLPE) en Cambodja (GRAY). Ook van Formosa (SWINHOE, KURODA) en verder nog van verschillende noordelijker en westelijker gelegen streken, als Zuid-China, Britsch-Indië tot in het Himalaja-gebied en Ceylon. Het voorkomen op Java is dus reeds uit een verspreidingsoogpunt interessant!

Reeds uit het niet-zelden aantreffen bijvoorbeeld in Centraal-Siam volgt verder, dat het dier niet uitsluitend „kust”-moerassen bewoont. Intusschen vormt Centraal Siam een groote vlakte, stroomgebied voornamelijk van de Menam Chan Praya en nu stemmen toch weer ongeveer alle berichten overeen in het feit, dat steeds water, groote rivieren, moerassen e. d. onzen panter speciaal aantrekken, alweer omdat ze hem de gelegenheid geven tot de *vischvangst*. In de literatuur vind ik bovendien nog als voedsel opgegeven: *moerasslangen* (HODGSON en The Liv. Anim.) en (*zoetwater*) *mollusken* (BUCHANAN-HAMILTON). BLANFORD vermoedt,

dat ook wel kleine zoogdieren en vogels gegeten zullen worden en inderdaad moeten zelfs gevallen bekend zijn, dat zij honden, schapen en jonge kalveren roofden (BREHM), terwijl BAKER zelfs vermeldt, dat in Malabar eenige malen kleine kinderen van de woningen werden weggesleept!

Het moet verder een moedig en sterk dier zijn. BLYTH plaatste een pasgevangen vischkat tezamen met een jongen panter, die twee maal zoo groot was, doch door de vischkat werd aangevallen en gedood. RAINEY, die een exemplaar in zijn kippenhok aantrof, werd bij het openen van de deur van het hok onmiddellijk door dit dier geattakeerd.

In gevangenschap blijkt hij het, volgens eenige berichten in het tijdschrift „Der Zoologische Garten” zeer goed uit te houden. BOLAU vermeldt het geval, dat zulk een dier 10 jaar en 3 maanden oud werd. FISCHER geeft een zeer uitvoerige beschrijving van het gedrag in gevangenschap, waaruit nog een enkele zeer sprekende aanhaling geoorloofd zij. Bij aankomst van het (nog jonge, doch volkomen volwassen en zelfs uitzonderlijk groote) exemplaar moest het in een andere kooi worden overgebracht, waarbij het (in de kamer) ontsnapte: „Es stürzte knurrend aus dem Käfig, flüchtete sich in eine Ecke der Stube und begann das Fleisch unter heftigem Fauchen zu verschlingen, jeder versuchten Annäherung mit Zähnefletschen entgegenkommend. Ich liess mir immer neue Stücke Fleisch reichen, die ich ihm vorwarf und die er gierig verschlang, bis er sich dermassen gesättigt hatte, dass er keinen Bissen mehr fressen konnte. Ich wollte mich nun in die Nebenstube entfernen. Da war aber das Thier ebenfalls an der Thür und versuchte sich zwischen mir und derselben durchzudrängen. Mit einem starken Stock versuchte ich das Thier an seinem Vorhaben zu hindern. Dieses jedoch warf sich auf den Rücken und spielte mit dem Stock, laut knurrend wie eine junge Katze. Durch dieser Zutraulichkeit angeregt, wagte ich ihn zu streicheln. Bei diesem Streicheln wuchs das Knurren, das Thier schmiegte sich an und liess sich den Kopf krauen. Hörte ich mit den Liebkosungen auf, so sprang es mir gegen die Brust, wie ein Hund spielend, was übrigens nicht angenehm war, da die langen scharfen Krallen durch die Kleider bis auf die Haut drangen. Bald darauf folgte er mir in die Küche und als ich für ihn einen Napf mit verdünnter Milch füllte, sprang er daneben wie ein Futter behorender Hund”. Deze schotel werd in de kooi geplaatst en nu ging de vischkat direkt daarin naar binnen en was gevangen.

SODY.

MARABOE

Over het algemeen wordt het wreed gevonden om dieren in gevangenschap te houden, maar daar ben ik het niet altijd mee eens. Natuurlijk kan gevangenschap in een kwelling ontaarden, doch indien we de dieren een goede verzorging geven, dan kunnen we vaak zeggen dat ze het in gevangenschap beter hebben dan in de vrije natuur. Weliswaar is hun bewegingsvrijheid beperkt, maar over de voedsel-questie, waarop het bij dieren nog veel meer aankomt, hebben ze in het geheel geen zorgen, terwijl hun ook de voortdurende angst voor vijanden bespaard blijft.

Ik geef mijn dieren daarom een zoo groot mogelijke bewegingsvrijheid, hetgeen o. a. ook met „Boe” het geval was.